

Järjestöilta kuntapäättäjien kanssa

Aika: 7.10.2021 klo 18-19.30
Paikka: Teams ja Kansalaistoiminnan keskus Matara
Paikalla: 42 henkilöä etänä Teamsin kautta, 5 henkilöä Matarassa. Päättäjiä mukana olleista oli 11.
Järjestäjät: Jyväskylän kaupunki ja Keski-Suomen Yhteisöjen Tuki ry

1. Illan avaus ja tavoite

Jyväskylän kaupungin osallisuus- ja kulttuuripalveluiden Antti Rajala avasi tilaisuuden Teamsissa ja kertasi järjestöillan tarkoituksen. Illan tavoitteena on syventää osallistujien yhteistä ymmärrystä järjestöistä ja niiden toimintakentästä, kaupungista ja sen toimintatavoista, sekä järjestöjen ja kaupungin yhteistyöstä. Näin yhteistyötä on entistäkin helpompi tehdä tulevaisuudessa.

Järjestöillan(* koollekutsujina ovat yhteistyössä Jyväskylän kaupunki ja Keski-Suomen Yhteisöjen Tuki ry. Järjestöilta käynnistää syksyn asuinalueiltojen sarjan, joissa Jyväskylän kuntapäättäjät sekä asukkaat keskustelevat ja kohtaavat asuinalueittain.

(* edelliset vastaavat on pidetty v. 2018 ja 2019.

2. Alustuspuheenvuorot

Jyväskylän kaupunginhallituksen puheenjohtaja Jaakko Selin

Jyväskylän kaupungin uusi valtuusto on aloittanut elokuun 2021 alussa ja mukana paljon uusia valtuutettuja. Selinin mukaan syksy on ollut vauhdikasta järjestäytymistä ja talousarvioon valmistautumista. Isoimmaksi asiaksi tulevaisuudessa Selin mainitsi sote-uudistuksen ja hyvinvointialueen käynnistymisen, sillä iso osa kaupungin nykyisistä työntekijöistä tulee siirtymään hyvinvointialueelle. Kyseessä on Selinin mukaan kuntahistorian suurin uudistus.

Selin pohtikin, miten tämä uudistus vaikuttaa järjestöjen ja kaupungin yhteistyöhön. Millaiset yhteistyön tekemisen mallit ovat meillä Jyväskylässä käytössä vuonna 2023, kun muutokset astuvat voimaan? Voimmeko ennakoida? Minkälaiset mallit ja käytännöt koetaan järjestöissä hyvänä? Mitä voisimme Jyväskylässä kehittää?

Keski-Suomen Yhteisöjen Tuen (KYT) toiminnanjohtaja Tiina Sivonen

KYT (www.kyt.fi) on keskisuomalaisen kansalaistoiminnan edistäjä ja kehittäjä, joka tarjoaa tiloja, ohjausta, koulutusta ja tukea keskisuomalaisille järjestöille ja kohtaamispaikkoja (Matara & Sepänkeskus) Jyväskylän asukkaille. Sivosen mukaan merkittäviä tehtäviä KYTissä ovat myös yhteinen vaikuttamistyö ja kunta-järjestöyhteistyön edistäminen.

Sivonen nosti puheenvuorossaan hyvinvointialueiden lisäksi muitakin merkityksellisiä toimintaympäristön muutoksia, jotka vaikuttavat järjestöjen toimintaan. Päättäjien näkökulmasta on erityisen tärkeä hahmottaa järjestöjen monipuolisuus ja moninaisuus, jota tuovat järjestöihin mm. niiden moninaiset

toimialat. Keski-Suomessa on 5300 yhdistystä, seuraa ja järjestöä. Jyväskylää kotipaikkanaan näistä pitää noin 2200 ja niiden toimialat ovat kulttuuria, sotea, liikuntaa, kylä- ja asukastoimintaa, poliittista, edunvalvontaa ja niin edelleen.

Sivosen mukaan järjestöjen toimintaehdot ja resurssit vaihtelevat suuresti. Hän muistutti, että 90 % yhdistyksistä Suomessa toimii täysin vapaaehtois pohjalta, perustuen kansalaisten omaehtoisuuteen. Hienoa on, että suomalaiset panostavat omaa vapaa-aikaansa yhteiseen hyvään merkittävässä määrin.

Keskisuomalaiset järjestöt hyödyntävät runsaasti hankemahdollisuuksia ja erilaisia rahoituksia, tuoden näin ulkopuolista rahoitusta maakuntaan. Mainittuina olivat mm. maaseutu-, EU-, liikunnan avustukset, STEA. Tätäkin kautta järjestöt tuovat hyvän resurssin meidän yhteisten asioidemme edistämiseksi.

Myös palveluntuottajajärjestöjen rooli on merkittävä. Ne tuottavat sopimuksellisesti palveluja esim. Jyväskylän kaupungille. Kun puhumme järjestöistä, on hyvä pysähtyä miettimään mistä ja millaisilla reunaehdoilla toimivista yhdistyksistä kulloinkin itseasiassa puhumme.

Sivosen mukaan Jyväskylän kaupungin ja järjestöjen hyvä kumppanuus edellyttää kummaltakin toinen toisensa tuntemista, avointa vuorovaikutusta ja keskustelua. Tärkeää on keskinäinen luottamus. Kumppanin tunnistaa siitä, että hän on tasavertainen.

Päätäjät Sivonen kehotti päätöstilanteissa arvioimaan tekemiensä päätösten järjestövaikutuksia ennakkoon. Mitä vaikutuksia päätöksillä on järjestöjen toimintaedellytyksiin ja ihmisten osallistumismahdollisuuksiin? Järjestöjen ja kaupungin yhteinen intressi on hyvinvoiva ja aktiivinen asukas. Avoin järjestöjen ja kaupungin yhteistyö on kaikkien kuntalaisten etu.

3. Pienryhmät ja yhteiskeskustelu

Osallistajat jaettiin useampaan noin 10 hengen pienryhmään, joissa oli sekä päätäjät että järjestöjä. Ryhmäkeskusteluissa keskusteltiin seuraavista kysymyksistä.

- Mikä toimii järjestöjen ja kaupungin yhteistyössä?
- Minkä viestin haluamme välittää toisillemme, jotta yhteistyö on jatkossakin sujuvaa?
- Mitä kehittämisen kohtia löydämme?

Pienryhmien jälkeen palattiin yhteiseen tilaan. Kukin ryhmä toi omasta keskustelustaan tärkeimmät nostot kaikkien kuultavaksi. Nostojen pohjalta jatkettiin yhteistä keskustelua. Keskustelussa nousivat seuraavat teemat:

Koordinaatio ja tiedonkulku

- Kaupungin järjestöyhteistyön rakenne ei selkeä → Toimialojen viranhaltijat ja päättäjät eivät tunne tarpeeksi hyvin toistensa toimintaa ja järjestöyhteistyön käytäntöjä. Erityisesti päättäjät nostivat tätä haasteena esiin, mutta yhteistyön käytännöt epäselviä myös järjestöille.
- Kaupungin järjestöyhdyshenkilöitä ei tiedetä (kaupungin sisällä eikä järjestöissä). Keski-Suomen kuntien järjestöyhdyshenkilöiden tiedot löytyvät Yhdistystorilta:
- Pohdittiin, onko päällekkäistäkin toimintaa järjestöissä. Samalla tunnistettiin se, että järjestöjen toiminta on omaehtoista ja itseohjautuvaa, jolloin ulkoapäin päällekkäiseltä vaikuttava ei ole sitä välttämättä toiminnassa mukana oleville. Samankaltaisella toiminnalla voi olla myös erilaisia tavoitteita tai arvopohja.

- Järjestöt kaiken kaikkiaan toivoivat kaupungin toimijoiden tulevan rohkeasti tutustumaan heidän toimintaansa ja olemaan yhteydessä.

Yhteiskehittäminen ja rahoitus

- Parhaat päätökset saadaan aikaan, kun järjestöt otetaan mukaan kehittämiseen ja päätöksentekoprosesseihin heti mahdollisimman varhaisesta vaiheesta alkaen.
 - Järjestöjen kokemus oli, että tällä hetkellä järjestöt otetaan mukaan liian myöhään.
- Miten voisi tehdä enemmän yhteistyötä rahoituksen osalta (esim. ESR), miten saamme yhdessä euroista mahdollisimman vaikuttavia?
- Miten kehittämistyötä voisi syntyä muulloinkin, kuin vain silloin kun kaupungin puolelta on siihen tarve?
- Päättäjien huoli: kaikkea ESR-rahoitusta ei ole pystytty hyötykäyttämään Keski-Suomessa, onko järjestöissä osaamista hakea?
 - Järjestöt kommentoivat, että kyse ei ole niinkään ideoiden tai hakemisinnonkaan puutteesta vaan siitä, että ESR-rahoitus vaatii merkittävää likviditeettiä. Tämä rajaa suurimman osan järjestötoimijoista pois. Lisäksi hankkeisiin tarvitaan kuntarahoitusosuus, minkä mahdollistamisesta päättää kaupunki.
 - Välittäjäorganisaatiomallisen hanketoiminnan kautta on Keski-Suomessa pystytty mahdollistamaan myös pienempien paikallistoimijoiden ESR-rahoitteinen hanketoiminta sekä samalla myös vahvistettu heidän hankeosaamistaan.

Yhteistyö ja osallisuus

- Järjestöjen keskinäistäkin yhteistyötä tarvitaan lisää. Todettiin, että sitä ei voi aktivoida ulkoa päin, vaikka ohjata toki voin. Järjestöillä oltava mahdollisuus toimia oman ajattelun ja tahdon mukaan.
- Löytyisikö uutta yhteistyötä siinä, miten kaupunki voisi edistää järjestöjen näkyvyyttä?
 - EHDOTUS: Toivottiin uudestaan takaisin kaupungin tiedotuslehteä ja järjestöjen tapahtumille sinne näkyvyyttä.
- Kaupungin osallisuusohjelmaa työstetään parhaillaan: päättäjät pohtivat ovatko järjestöt päässeet vaikuttamaan siihen?
 - VASTAUS: Antti Rajala vastaa kaupungin osallisuusohjelmasta. Rajala kertoi, että osallisuusohjelmasta on kysytty järjestöiltä vuoden 2020 puolella, mutta sittemmin ohjelman rakentaminen on edennyt verkkaisesti.

Hyvinvointi ja toiminnan mahdollisuudet

- Järjestötoiminta voi olla ihmiselle myös merkityksellinen harrastus. Jo itsessään se, että on mukana yhdistystoiminnassa – osana yhteisöä, vaikuttamassa ja osallistumassa - on osa ihmisten hyvinvoinnin edistämistä. Jo pelkästään tällä perusteella järjestöt tuovat merkittävän lisän kuntalaisten hyvinvointiin.
- Maksuttomat tilat nähtiin hyvin tärkeinä järjestöjen toiminnalle. Ne mahdollistavat ihmisten osallisuuden.
- Erityisesti reuna-alueilla tilat pohdituttivat → usein maaseutumaisilla alueilla tiloja ylläpitävät yhdistykset ja paikalliset yhteisöt, vapaaehtoisvoimin. Miten kaupunki voisi tukea tätä?
 - EHDOTUS: Voisiko kaupunki tarjota kiinteistöjä ylläpitäville yhdistyksille maksutonta asiantuntija-apua kiinteistöjen ylläpitoon?
- Kokemus oli, että koulujen tilojen osalta on vielä jonkin verran vaihtelua siinä, miten niitä saa käyttöön todellisuudessa vaikka linjaukset ovat kaupungin laajuisia.

- Järjestöjen näkökulmasta toimintamahdollisuuksiin vaikuttavia muutoksia tulossa paljon lähivuosina: rahoituksen tulevaisuuden kuviot, mahdollinen yhdistyslain muutos.
- Toiminnan mahdollistamista voi kaupunki tehdä monella tapaa ilman suoraa rahallista panostusta, esim. tarjoamalla viranhaltijoiden työpanosta yhteistyön tai toiminnan mahdollistamiseksi.
 - ESIMERKKI: Vapari koordinoi Valikko-verkosta Jyväskylässä ja näin mahdollistaa merkittävällä tavalla sen toimintaa

Ennaltaehkäisevä työ

- Ennaltaehkäisevä työ on usein juuri sitä, mitä järjestöt käytännössä tekevät.
- Ennaltaehkäisyn koettiin jääneen kokonaisuudessaan jotenkin taka-alalle, painopisteen siirtyneen korjaamiseen.
- EHDOTUS: Päättäjät ehdottivat uutta järjestöjen ja päättäjien tapaamista kaupungin hyvinvointisuunnitelman ympärille.

Muistiin kirjasi Katariina Luoto, Keski-Suomen Yhteisöjen Tuki ry